

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars tertia, hoc est:
Tractatio evangeliorum tam dominicalium, quam
festivalium, ad recte se sub variis tentationum generibus
gerendum, disposita**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

De tertio

[urn:nbn:de:bsz:31-126133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126133)

2. *Exempli sui praestantiam.* Nam quis, inquit, major est, qui recumbit, aut qui ministrat? Nonne qui recumbit? Hoc ipso eos ad humilitatem invitare vult ut omnibus superbis cogitationibus ex animo profligatis, exemplum suum sequantur. Quod enim hominibus altum est, abominatio est ante Deum, Luc. 16. v. 15.

III. *Annexa consolatio*, qua animam illis addit, ne de remuneratione officiorum suorum dubitent, dum

1. *Fideliter exaggerat.* Vos, inquit, estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis. Hoc merito patientiam in nobis excitare debet, ne seducamur à Filiis hujus seculi dicentibus: Vanum est servire DEO, Mal. 3. v. ult. Hic Christum fidelitatem & constantiam discipulorum suorum praedicare audimus. Attendit enim Dominus & audit, & scriptus est liber monumenti coram eo, Mal. 3. v. 16. 17.

2. *Pramia deputat.* Disponit illis Regnum, ut edant & bibant super mensam suam in Regno suo, & sedeant super Thronos, judicantes duodecim Tribus Israël. Hoc allegorice dictum, eoque indicatum est, quod vitam & abundantiam habere in aeternum, Joh. 10. vers. 11. quod mundum, qui hic nos judicavit, vicissim judicare, & magna constantia stare debeamus adversus eos, qui nos angustiaverunt, Sap. 5. vers. 1.

Edo igitur semper anhelemus, quando res adversae in hoc mundo nobis obtingunt. Quemadmodum agricola expectat pretiosum fructum terrae, patienter ferens, donec accipiat imbrem temporaneum & ferotinum: Sic & nos patientes simus, &

confirmemus corda nostra, quoniam adventus Domini appropinquat, Jac. 5. vers. 7. 8. ibi locupletissimam remunerationem laborum accipiemus, re ipsa compescentes, quod non sint condignae passionnes hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis, Rom. 8. vers. 18.

De Tertio.

Superest tertium membrum, nempe *Status futuri prae-nunciatio*, ubi attendenda

1. *Valedictoria Concio*, quam Servator ad discipulos suos ante discessum ex hoc mundo habuit. In qua agit

1. *De glorificatione*, de qua loquitur

1. *Subjectivè* dum indicat, quomodo ipse glorificandus sit, & quidem in praerito, quasi jamdum factum sit, ad modum S. Prophetarum, propter certitudinem, quia *dictum Dei habetur pro facto*, ut Rabbi Salomo scribit. Ejus ideam Petro, Jacobo & Johanni in monte Thabor ostendit, Matth. 17. Sed per resurrectionem & ascensionem suam, omnia in summo gradu consummata sunt. Sedit enim nunc ad dextram Dei, & dominatur super omnem Principatum, Eph. 1. v. 21. 22.

2. *Relative*, ut indicet, quomodo glorificatio haec à Deo veniat, & vicissim ad gloriam ejus referatur, nempe *ad clarificationem justitiae ejusdem*, juxta quam humanum genus in gratiam ante recipere non potuit, quam satisfactum ei esset: & quia nos ei satisfacere non potuimus, non pepercit proprio suo Filio, sed pro omnibus nobis tradidit, Rom. 8. v. 32. qui solvere co-

actus,

Etus, quod non rapuerat, Psal. 69. v. 6. ut nos per eum redemptionem haberemus, per ipsius sanguinem, & remissionem peccatorum, Col. 1. v. 14. *Ad clarificationem misericordiae ejus.* In hoc enim commendat Deus caritatem suam erga nos, Rom. 5. v. 8. 9. *Ad clarificationem veritatis ejus,* nescit enim mentiri, Hebr. 6. vers. 18. ideo omnia impleri oportuit, quæ scripta fuerunt per Prophetas, de Filio hominis, Luc. 18. vers. 31.

Solarium capite ex clarificatione hac, Dilecti! Vos enim ejus quoque aliquando participes evadetis, nempe die ultimo, ubi Dominus transfigurabit corpus humilitatis nostræ, Phil. 3. v. 21.

2. *De emigratione.* Filioli, ait, adhuc modicum vobiscum sum; quæretis me: & sicut dixi Judæis: Quo ego vado, vos non potestis venire.

Tra hinc notanda veniunt:

1. *Est blanda compellatio.* Vocat enim Christus discipulos suos filiolos. Est enim Pater æternitatis, Esa. 9. v. 6. qui nos gignit voluntarie verbo veritatis, ut simus primitiæ aliquæ creaturarum ejus, Jac. 1. v. 18.

Hoc nostræ infer viat *consolationi.* Quia enim ipse nos vocat filiolos suos, filialem fiduciam concipere possumus, quod nos non patiatur tentari, supra id, quod possumus, 1. Cor. 10. 13. sed quomodo Pater miseretur filiorum, ita & nostrum miserebitur, Psal. 103. v. 13. nec relinquet virgam peccatorum, super sortem justorum, Psal. 125. v. 3.

2. *Abitus denunciatio.* Porro enim inquit: Filioli, modicum adhuc vobiscum sum: hoc de passione & morte ejus intelligenda

est. q. d. non moras agitabit proditor meus, & revertetur cum magna manu militum & servorum Sacerdotum, qui meprehendent, & tandem crucifigentes occident, ut aliquamdiu me non conspiciatis.

Hæc tristis valedictio, ad cujus auditum sine dubio Apostoli lachrymas miserunt.

Nos cogitemus, quod & nobis aliquando Nostratibus valedicendum sit, statutum enim est omnibus hominibus, semel mori, Hebr. 9. v. 27. Sic certissime aliquando per mortem divellemur: Sed hæc consolatio nos manet, quod die ultimo vicissim conventuri simus, ubi indissolubiles cohabitabimus semper, 1. Theff. 4. vers. 17.

3. *Sequela negatio.* Quæretis me, & sicut dixi Judæis, quo ego vado, vos non potestis venire. Hoc ipso respicit acrem illam disputationem, quæ sibi cum Judæis intercesserat, Joh. 8. v. 21.

Probe advertendum, quod Christus ad discipulos suos ait: quo ego vado, vos non potestis venire, nondum enim temporis ratio requirebat, ut Apostoli paterentur & morerentur. Solus enim Sacrificium hoc propitiatorium exantlaturus erat, juxta illud: Torcular calcavi solus, Esa. 63. vers. 3. Sicut propterea unicus Mediator Dei & hominum dicitur, 1. Tim. 2. vers. 5.

3. *De dilectione.* Hinc ait: Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem: sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.

Hoc

Hoc nobis quoque dictum est, Dilectio enim maxima est virtutum omnium, 1. Cor. 13. ideo apprime op^o erit, ut illi operam demus. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est, 1. Joh. 4. v. 20. 21.

II. *Immoderata Petri presumptio.* Ubi observandum

1. *Quesitum.* Audiens enim Servatorem dicentem: Quo ego vado, vos non potestis venire: Quærit ille: Quo vadis, Domine? Fuit hoc indicium

1. *Supina stupiditatis.* Dominus sane satis manifeste dixerat, quo vasurus esset: Quia vero id Petro, cæterisque Apostolis minus ardebat, idcirco nec intelligere volebant. Ita adhuc hodie multi conciones frequentant, & tamen nunquam ad agnitionem veritatis perveniunt, juxta illud, Hebr. 5. v. 12.

2. *Humana fragilitatis.* Vel justus enim in die septies cadit, Prov. 24. v. 16. Quinimo quis intelligit delicta? Psal. 19. v. 13. id agnoscamus oportet, adeoque cum omnibus sanctis pro remissione peccatorum Deum oremus, Psal. 32. v. 6.

2. *Responsum,* quod valde memorabile,

1. *Ratione argumenti,* quo

1. *Corrigit,* præsumptionem & temeritatem ejus, digito quasi ostendens

1. *Temporis differentiam.* Quo ego vado, inquit, non potes me modo sequi, sequeris autem postea. Coram Deo enim omnia demensa sunt, quodlibet tempus suum definitum habet. Petrus quoque crucifigendus erat, sed tempus nondum instabat, id æquo ipsi animo expectandum fuit.

Nemo enim nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur, Rom. 14. v. 8.

2. *Diaboli truculentiam,* Satanas, ait, expetivit vos, ut cribraret, sicut triticum. Quando triticum purificare volumus, cribro id tam diu ventilamus, dum pulvis & cæteræ sordes separata sint, quamvis & nonnunquam bonum granulum pettranseat. Ita, ait Christus, Diabolum omnes Apostolos collectim quasi cribro indidisse & ventilasse, instar tritici, ea spe, ut unus vel alter pettranseat, ut naufragium salutis faciat, 1. Tim. 1. v. 19.

Certissime persuadeamus nobis, Dilecti! Diabolum adhuc hodie cum cribro suo circumire, & interitum nostrum quærere, coram eo enim gaudet mæror, Job. 41. v. 13. Sed limites à Deo ei permisso transire nequit, ideo assidue oremus:

Tentationem neferas,
Cum nos malignus Satanas
Tentat, sinistre, dextere,
Da fortiter resistere,
Firma cataphractus fide,
Sanctique Spiritus ope.

Sed & hoc solatium teneamus, etiam si Deus, ex sanctis tuis causis, ejusmodi tentationem nobis immitteret, quod tamen Deum diligentibus omnia in bonum cooperabuntur, Rom. 8. v. 28. Nam quemadmodum cribratio & ventilatio tritico non incommodat, sed potius hoc ipso purificatur, & à paleis aliisque sordibus purificatur, ut postmodum instar flavi auri in area conspiciatur: Ita & nos per afflictiones & tribulationes varias quasi cribramur, ut qui foris est homo, corrumpatur, & is, qui

intus

justus est, renouetur de die in diem, 2. Cor. 4. v. 16. Sir. 2. v. 1. seqq.

2. *Erigit.* Ego autem, inquit, rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.

Hic videmus, cui acceptum ferre debemus, ne Satanas nos in potestatem suam redigat, nempe Dn. nostro Jesu Christo, qui est ad dexteram Dei, & interpellat pro nobis, Rom. 8. v. 34. Hinc Ecclesia:

Nil ecce! nostris viribus,
Mox ille nos prostravit,
Nostris at est à partibus,
Quo Jova nos beavit.
Si quæris ille quis?
Jesús vocatur is,
Rex gloriæ summus
Nec alter est Deus,
Hic solus est invictus.

Oves enim, inquit, meæ vocem meam audiunt, & do eis vitam æternam, Joh. 10. v. 27. 28.

3. *Dirigit.* Et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos

Id nostrum quoque debitum requirit, ut si hunc vel illum in delicto aliquo præoccupatum viderimus, eum instauremus spiritu lenitatis, Gal. 6. v. 1. Jac. 5. v. ult.

II. *Ratione juramenti.* Ubi enim Petrus cedere nondum vult, sed audaciter præsumit, inquit: Animam meam pro te ponam: & iterum: Domine, tecum paratus sum, & in carcerem & in mortem ire: Ipsi Servator indicat, quam parum temeritati huic tribuendum sit. Nimirum nihil prorsus. Jurat enim ad se verat, Amen, Amen dico tibi Petre; non cantabit hodie gallus, donec ter abneges, nosse me.

Unde patescit

1. *Christi veriloquentia.* Geminum enim juramentum jurat, Amen, Amen dico tibi, quo non opus fuisset, mentiti enim nequit, quo vero abundantius ostenderet pollicitationis hæredibus immobilitatem consilii sui, interposuit jusjurandum, Hebr. 7. v. 17. *O felices, quorum causa Deus jurat, & infelices, si ne juranti Deo credimus,* ait Tertullianus. Certe durum illis erit adversus stimulum calcitrare, Act. 9. v. 5.

2. *Christi omnipotentia.* Hic audimus, scire eum quando & quoties gallus cantaturus sit. Ita ne dubita mi Christiane, scit ille, quid facias, & ubi habites, Apoc. 2. v. 13.

13. *Omnia in providentia ejus descripta sunt, & sicut gallus sine voluntate ejus non cantat, sic multo minus pecoribus tuis absque permisso ejus, incommodum oborietur.* Ideo invoca ejus benedictionem, si ea indigueris, ipse cuilibet simpliciter dat, Jac. 1. v. 5. & benedictio ejus sine molestia datur, Prov. 10. v. 22.

III. *Diversa Apostolorum conditio.* Ubi ad animum ipsis Christus revocat,

1. *Statum pristinum,*

1. *Per propositam questionem,* in qua agitur

1. *De ablegatione.* Dicit enim se sæpe eos misisse, sine sacco, sine pera & calceamentis, quo ipso dubio procul se refert ad mandatum, quod ipsis antehac dederat: Nolite possidere aurum, neque argentum, Matth. 10. v. 9.

Hic perspicimus Christum Ministros suos non instruere externis mediis, ut coram mundo in autoritate vivant: sed mittit eos sine sacco, sine pera, & calceamentis, quæ enim nihil sunt coram mundo,

do, elegit, ut ea quæ sunt obliteraret, 1. Cor. 1. v. 28.

Interea est & manet ille Dominus mesfis, Luc. 10. v. 2. Et si adhuc hodie pauperes & abjectos mittit, non Personam ejus Auditores respiciant, sed eum, qui misit illum, memores illius Christi: Qui vos audit, me audit, Luc. 10. v. 16.

2. De sustentatione. Simul quoque eodem interrogat, nunquid aliquid defuerit ipsis. Equidem Divitiæ & copia non indicant, illos qui illis præditi sunt, in gratia Dei esse. Pauci enim offenduntur, qui illis recte uti queant, plurimi cor iisdem apponunt, Psal. 62. v. 11. dicentes obryzo: fiducia mea, Hiob. 31. v. 24. Ideo Jacobus ait: Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, Jac. 2. v. 5. Sed quando hinc Servator discipulis suis ait: Nunquid defuit vobis! Hoc ipso necessariam sustentationem respicit, quam illis per ordinaria media procuravit, per illos, qui eos receperunt, & hospitium largiti sunt. In quamcunque civitatem intraveritis & susceperint vos, manducate, Luc. 10. v. 7.

Hoc ita Deus ordinavit. Quia enim qui literis discendis incumbit, ab aliis laboribus vacare debet. Sir. 38. v. 25. æquum est, ut communicet is, qui catechizatur in verbo, ei, qui se catechizat, in omnibus bonis, Gal. 6. v. 6. Quis militat suis stipendiis unquam? 1. Cor. 9. v. 7. seqq.

2. Per datam responsonem. Dicunt illi, quod nihil sibi defuerit. Idem multi experiuntur, qui licet curia sibi suppellex fuerit, tamen cum revolutione anni confiteri coguntur, nihil defuisse sibi. Hoc opus divinæ providentiæ est, qui modica benedictione sua auget, ut necessitati nihil deficiat, Prov.

30. v. 8. exemplo est vidua Sareptana, 1. Reg. 17. v. 12. seqq.

2. Statum futurum, inque eo

1. Imminens periculum, quando dicit: Sed nunc, nunc ait, alia vobis conditio erit, non ulterius cibus & potus ministrabitur vobis, verum injuria afficiemini, & persequentur vos de civitate in civitatem, Math. 23. v. 34. Imo, omnis, qui interfecerit vos, arbitrabitur cultum se præstare Deo, Joh. 16. v. 2.

Hic apparet, in hoc mundo pios constans gaudium non habere: sed licet quandoque prosperis fruuntur, ut inopia nulla laborent: attamen fortuna mox ipsis adversatur, ut cum Paulo querulari cogantur: Usque in hanc horam, & esurimus, 1. Cor. 4. v. 11. sicut enim bonam diem, sic & malam fecit Deus, ut igitur in illa fruimur bonis, sic & in hac malum feramus moderate, necesse est, Eccles. 7. v. 14. Qui id facere non vult, ille Christo dignus non est.

2. Fidele consilium, quod Christus discipulis suis suppeditat, dicens: Sed nunc qui habet sacculum, tollat, similiter & peram. Et qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium. Dico enim vobis: quoniam adhuc hoc, quod scriptum est, oportet impleri in me: Et cum iniquis deputatus est. Etenim ea, quæ sunt de me, finem habent.

Hic duo consideranda occurrunt:

1. Verborum sonus. q. d. Ego hæcenus vos alui, vosque protexi, ne quisquam vobis molestus esset. At jam admodum tristitia & periculosa tempora instant: ut vobis opus esse videatur, ea quarere præsidia, quibus dum solenni more vobiscum eram,

noa

non indigebatis. Theophylactus ita: *Bella & pericula significat, docens, ut ad omnia parati sint.* Ideo vult ut sacculum & petam necessariis alimentis instructam habeant, similiter & gladios emant, quibus se adversus injustam vim tueri possint. Verum non sermo est de gladiis corporalibus, siquidem Petro gladio percipienti præcipit, ut gladium in vagina recondat, Matth. 26. v. 52. sed commendat illis scutum fidei, & gladium Spiritus, quod est verbum Dei, Eph. 6. vers. 17. Nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt, 2. Cor. 10. vers. 4.

2. *Rationis pondus.* Quoniam ait, adhuc hoc, quod scriptum est, oportet impleri in me: Et cum iniquis deputatus est. Hoc ipso Servator respicit instantem suam passionem & mortem, ubi vere cum iniquis deputatus est, primo in horto Oliveti, ubi Judæi, nocte in tempesta, velut maleficorum pessimum eum invaserunt, captum laqueis constrinxerunt, & ad summum Pontificem Caipham deduxerunt, ubi colaphis cæsus & ad mortem condemnatus est, Matth. 26. v. 47. seqq. Deinde in prætorio Pilati, ubi nequissimus latro Barrabas ipsi prælatus, & cum eo permutatus est, qui ramen velut latro & seditiosus, dupliciter mortis reus factus fuerat, Joh. 18. vers. ult. & tertio in loco Calvariæ, ubi inter latrones medius suspensus, & velut bipedum nequissimus, crucifixus fuit, Luc. 23. vers. 33.

Veluti igitur hoc Propheta Esaias dudum prædixerat, c. 53. v. 4. ita significat ipsis Christus, hoc æque ac reliqua Vaticinia in se complendum esse. Et hoc optimum nostrum solatium in omnibus adversitati-

bus est, quod sciamus, nihil nobis fortuito obtingere posse, sicut nec Christo Servatori quicquam acciderit, quod non per Prophetas prædictum sit. Ideo dicamus: Fiat voluntas tua, Matth. 6. v. 10. Siquidem Deam diligentibus omnia in bonum cooperabuntur, Rom. 8. v. 28.

3. *Apostolorum ingenium*, qui sensum verborum Christi minus capientes, semper terrenis cogitationibus occupati sunt, ideoque dicunt: Domine, ecce, duo gladii hic, q. d. Optime Domine & Magister, ne sis sollicitus de gladiis, ecce hic duo parati sunt, & si illi non sufficiunt, facile plures comparabimus, quibus ita hostibus resistemus, ut re ipsa experiare, quod te in periculo non relicturi, sed strenue pro te dimicaturi simus. Dominus qui ruditatem eorum facile perspexit, colloquium hoc abruptum, dicens: Satis est, q. d. O quam sinistrè verba mea interpretamini! quam parum sensum verborum meorum assequimini! ego de gladio spirituali loquor, & vos de corporalibus intelligitis. Satis est, sufficiat hæc meminisse. Veniet utique tempus, quo verba hæc mea in memoriam vobis revocabitis, & plenius intelligetis.

Perspiciamus hinc, natura nos obtenebratum habere intellectum, Eph. 4. v. 18. nec percipere ea, quæ sunt Spiritus Dei, 1. Cor. 2. v. 14. Idcirco oremus Deum oportet, ut det nobis illuminatos oculos cordis nostri, Eph. 1. v. 17. quo videamus mirabilia in lege ejus, Psal. 119. v. 18. & de die in diem cresecamus in scientia ejus, Col. 1. v. 11. in qua vita æterna consistit, Joh. 17. v. 3. Imprimis vero consolatione plenum est, quod Dominus discipulos suos propterea non abji-

vid. Excerpt.
Homilet. pag.
373. ad h. l.

cit, sed infirmitatem eorum patienter tolerat. Similiter enim adhuc hodie affectus est erga te, me, & omnes peccatores: calamus quassatum non conteret, & linum fumigans non exstinguet, Esa. 42. v. 3. Sed si benedictus Domini ceciderit, non projicietur, quia Dominus sustentat manum suam, Psal. 37. v. 24.

Vis inferitur huic textui quando Pontifex hinc potestatem utriusque gladii, & spiritualis & politici sibi adstruere satagit. Neque enim Christus Apostolos gladiis corporalibus se munire jubet, sed hoc ipso indicat ipsis futurum periculum, quod proxime instet, ubi tacite ipsis spiritualem

armaturam commendat, quibus & nos hodie omnes & singuli indigemus. Vita enim nostra perpetua militia est, Job. 7. vers. 1. Atqui nemo coronatur, nisi legitime certaverit, 2. Tim. 2. vers. 5. ideo ferendum & certandum, si coronam vitæ, Apoc. 3. vers. 13. coronam justitiæ, 2. Tim. 4. vers. 8. immarcescibilem gloriæ coronam aliquando reportare velimus, 1. Petr. 5. v. 4.

Quam nobis omnibus tempore suo largiri dignetur ex gratia, Deus cœlestis Pater, per Jesum Christum, in Spiritu sancto, Deus laudandus nunc & in secula, Amen!

DOMINICA OCULI.

Textus.

Ex Historia Passionis Jesu Christi.

EXORDIUM.

HOdierna Dominica dicitur Dominica Oculi, quia olim in Ecclesia Latina in introitu cecinerunt ex Psal. 25. Oculi mei semper ad Dominum. Hoc ipso Majores nostri respexerunt, ad hodiernum Evangelium, in quo de obfesso agitur, cui Diabolus linguam ligaverat, ut non potuerit loqui, aures, ut non potuerit audire, oculos, ut nequirit videre. Verum Servator Christus miserum hunc homuncionem respicit, & Dæmonem ab eo expellit, ut ex tempore

restituatur & sanetur, sicut pluribus S. Lucas describit, cap. 11. v. 14. - 18. Ideo recte dicitur Oculi, sive aperi oculos, ut consideres

1. *Triplicem Quærelam*, quæ nobis in Evangelio proponitur, ubi spectes

1. *Obsessi spectaculum*, quod indicat nobis Satanae truculentiam & tyrannidem, quam adhuc hodie exercet, si ipsi Deus id permitrat. Ideo vocatur Abaddon, Apoc. 9. v. 11. O quot occæcat, ut non fulgeat eis illuminatio Evangelii gloriæ Christi, qui est